

Létminimum, 2010

Tartalom

Létminimum, 2010	2
A létminimumértékek meghatározása	3
Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban	4
További információk, adatok, linkek	
Elérhetőségek	

Létminimum, 2010

A KSH 1991 óta évente közli a számított létminimum értékét. E küszöbérték olyan értékösszeg, amely biztosítja a magánháztartásokban élők számára a folyamatos életvitellel kapcsolatos szerepny – a társadalom adott fejlettségi szintjén konvencionálisan alapvetőnek minősülő – szükségletek kielégítését.

A létminimum-számítás nemzetközileg elfogadott két alaptípusa közül a hazai gyakorlat az ún. normatív számítást alkalmazza, amely az élelmiszer-fogyasztás értékének meghatározására épül. Az élelmiszer-normatíva alapja az Országos Élelmiszer- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI) által összeállított élelmiszerkosár, mely az egészséges táplálkozás jellemzői mellett figyelembe veszi az életkori sajátosságokat is. Az élelmiszerkosár értéke az abban szereplő tételeknek az adott időszakra jellemző árakon számba vett forintösszege, a létminimum pedig az élelmiszer-normatíva körüli értékben élelmiszert fogyasztó háztartások összes személyes kiadásának havi átlagos értéke.

Mind az élelmiszerkosár táplálkozás-élettanilag teljes tartalma, mind a létminimumérték élelmiszer-normatívához viszonyított arányai, mind a létminimumérték mögötti, a fogyasztás összetevőire nem az alultápláltság, nem az egészségtelen, túlzásúft lakásviszonyok, nem a társadalmi elvárástól teljesen elmaradó ruháztkodási, kulturális körülmények, hanem a társadalmilag még elfogadható szükségletkielégítési szint kifejezője.

Az élelmiszereket a normatívához hasonló értékben fogyasztó háztartások fogyasztási adataiból kiinduló létminimum értéke 2010-ben **104,9%-a volt az egy évvel korábbi értéknek**, amely növekedés megegyezik ugyanezen időszak inflációjának mértékével.

A létminimum egy *fogyasztási egységre* számított átlagos értéke **2010-ben havonta 78 736 Ft** volt.

A létminimumértékeket aktív és nyugdíjas háztartásokra, azon belül háztartástípusokra is meghatározzuk. 2010-ben a tipikusnak tekinthető, két aktív korú személyből és **két gyermekből álló háztartás létminimumértéke $2,90 \times 78\,736\text{ Ft} = 228\,334\text{ Ft}$ volt havonta**, míg az egytagú nyugdíjas háztartásoké 70 862 Ft.

Az így kimutatott létminimum, amely a fogyasztáson alapul és abszolút küszöbnek felel meg, nem az egyetlen – és a gyakorlatban nem is a leginkább használt – küszöbérték, tekintettel arra, hogy ez nem jelent feltétlenül szegénységet, hanem egy olyan jövedelmet, amely lehetővé teszi az alapvető szükségleteken túli igények kielégítését is. Becsléseink szerint e számított értéknél alacsonyabb jövedelemből élt 2010-ben a lakosság 37%-a.

Az Európai Unió összehasonlításaiban a jövedelmi alapú, relatív megközelítés az elfogadott. Ennek során a tagországok az ún. OECD2¹⁾-ekvivalencia skálát alkalmazva a mediánjövedelem 60%-ában határozták meg a jövedelmi szegénység küszöbértékét. Ennek értéke 2009-ben Magyarországon egy fogyasztási egységre számítva 59 599 Ft/hó volt, ennél alacsonyabb jövedelemből a népesség 12,4%-a élt. A hazai társadalmi/szociális juttatási rendszer – a fentiekől eltérően – az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét veszi alapul, mely összeg 2008. január 1-je óta 28 500 Ft.

¹⁾ OECD2 fogyasztási egységkulcs: az első felnőtt 1, minden további felnőtt 0,5, a 14 év alatti gyermekek pedig 0,3 egységet képviselnek.

A létminimumértékek meghatározása

Az átlagos létminimumértékek

A létminimumérték számítása a Központi Statisztikai Hivatalban az **élelmiszer-fogyasztás normatív értékéből kiindulva, az élelmiszereket a normatívához hasonló értékben fogyasztó háztartások** fogyasztási adatainak felhasználásával történik.

Az **élelmiszer-fogyasztás normatív értékének számításakor** azokat az élelmiszer-mennyiségeket vesszük figyelembe, amelyeket az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet dolgozott ki. Ezeket az élelmiszer-mennyiségeket tartalmazza a létminimum-számítás élelmiszerkosara, mintegy 100 konkrét termékre részletezve. A teljes fogyasztói kosár helyett az élelmiszerkosár alkalmazásának gyakorlatát a tapasztalatok is megerősítették. A szükségletek széles körű kiterjedtsége miatt a teljes kosár konszenzuson alapuló meghatározása gyakorlatilag megoldhatatlan, míg az élelmiszer-fogyasztás az élettanilag szükséges mértékig mással nem helyettesíthető és táplálkozás-élettani ismeretek alapján elfogadható pontossággal normázható.

A létminimum élelmiszerkosarának tartalma közepes fizikai igénybevétel esetén fedezi a vonatkozó egészségügyi és táplálkozástudományi követelményeknek megfelelő teljes tápanyag-, vitamin- és ásványianyag-szükségletet. Aktív korú személynél a normatív élelmiszer-mennyiség többek között napi 81 g fehérjét (ezen belül 32 g állati fehérjét), 83 g zsírt, 356 g szénhidrátot, 800 mg kalciumot, 3500 mg káliumot, 13 mg vasat, 60 mg C-vitamint tartalmaz.

Az élelmiszer-fogyasztás normatív értékét az élelmiszerkosárban foglalt mennyiségeknek a konkrét időszakra jellemző árakon összegezett értéke adja. A kosár mennyiségeit a 2010. év átlagáraival szorozva, a kosár pénzben kifejezett értéke **havi 21 375 Ft, ennyi volt 2010-ben egy aktív korú felnőtt élelmiszer-normatívája.**

A különböző korú személyek tápanyagszükséglete eltérő. Az OÉTI számításai szerint a 0–14 évesek élelmiszer-normatívája a felnőttekéhez képest 77,8%, a 60 éves és idősebbeké pedig 88,2%. Ily módon az aktív korú felnőttek 2010-re vonatkozó 21 375 Ft-os havi élelmiszer-normatívája mellett a 0–14 éves korúaké 16 630 Ft, az időskorúaké 18 853 Ft. Ezen értékek alapján határozhatók meg – a háztartásban élő személyek normatíváit összegezve – a különböző létszám- és korösszetételű háztartások élelmiszer-normatívájának értékei. Így például a két aktív korú felnőttből és két (0–14 éves) gyermekből álló háztartás élelmiszer-normatívája: $2 \times 21\,375 + 2 \times 16\,630 = 76\,010$ Ft/hó.

1. tábla

A létminimum-számítás aktív korú felnőttre vonatkozó normatív élelmiszerkosara

Az élelmiszerek főbb csoportjai	Mennyiség/hó, kg	Érték, Ft/hó ^{a)}
Hús, hal és készítményeik	3,4	3 879
Tojás (161 db/év)	0,5	429
Tej (2,8 és 1,5%-os)	7,7	1 588
Sajt, egyéb tejtermékek	2,4	1 934
Zsiradékok	1,4	937
Cereáliák	9,0	3 050
Cukor, kakaó, méz	1,2	410
Burgonya	4,0	615
Friss és tartósított zöldség	11,6	4 668
Friss és tartósított gyümölcs	6,5	2 036
Szárazhüvelyes	0,4	192
Fűszerek stb.	–	987
Kávé, tea, üdítők	–	650
Mindösszesen	–	21 375

^{a)} 2010. évi átlagos fogyasztói áron számolva.

Azon háztartásokat tekintjük a normatívának megfelelő élelmiszer-fogyasztóknak, amelyek élelmiszer-fogyasztásának globális forintösszege az adott háztartásra jellemző normatíva körüli $\pm 20\%$ -os sávba esik. Feltétel továbbá az is, hogy a háztartás jövedelme ne legyen a létminimum-számítás szempontjából irreálisan nagy vagy kicsi, és ne legyenek beruházási jellegű kiadásai. Ezért figyelmen kívül hagytuk a népesség legalacsonyabb jövedelmű 5%-ának és legmagasabb jövedelmű harmadának háztartásait, továbbá jövedelmüktől függetlenül azokat a háztartásokat, amelyek a felmérés tárgyidőszakában gépkocsit vettek, vagy lakásberuházást végeztek. A kritériumoknak e kizárások után 2010-ben a háztartási költségvetési és életkörülmény felvételben részt vevők közül 1741 háztartás felelt meg. Ők képezték a létminimum meghatározásának háztartásállományát.

A létminimumértéknek az élelmiszer-normatíván túl tartalmaznia kell az élelmiszereken kívüli szükségletekre fordítandó forintösszegeket is. E kiadások tételes számbavételének konszenzuson alapuló kivitelezése napjainkban – a szükségletek széles köre miatt – gyakorlatilag megoldhatatlan. A létminimum értékét számszerűen ezért úgy definiáljuk, hogy az a normatívához hasonló forintértékben élelmiszereket fogyasztó háztartások **összes személyes fogyasztási kiadásainak havi átlagos értéke**. Ez a definíció az ún. Engel-törvényre épít, amely szerint az élelmiszer-fogyasztás és az egyéb kiadások között meghatározott összefüggés áll fenn.

A létminimumértékek meghatározásának 2010. évi, 1741 háztartást felölelő állománya 519 ezer háztartást, ezekben 1 millió 193 ezer személyt, havi átlagban 75 milliárd 828 millió Ft fogyasztási kiadást reprezentál. Mindezek alapján az egy hónapra vonatkozó átlagos létminimumérték 146 ezer Ft/háztartás volt. A háztartások, amelyek adatai ezeket az átlagos létminimumértékeket adják, a társadalom e szinten élő háztartásainak összességét képviselik. Közülük 985 aktív, 688 nyugdíjas és 68 egyéb inaktív háztartás, más metszetben tekintve 538 egyedülálló személy, 710 több személyből álló, gyermek nélküli háztartás, 282 egy-, 163 két- és 48 három- vagy annál többgyermekes háztartás. Közös bennük az élelmiszer-fogyasztási kiadásuknak a normatíva értékösszegéhez hasonló nagysága.

E háztartások személyes kiadásaik 31,3%-át költik élelmiszere, s csaknem ugyanennyit fordítanak lakásfenntartási kiadásokra, mely utóbbinak több mint felét háztartási energia vásárlására. Egyéb fogyasztásukról elmondható, hogy kiadásaik csaknem 8%-át a közlekedésre fordított összegek teszik ki, egészségügyre, testápolásra 7,3%-ot költenek, míg telefonálásra 5,6%-ot. Ruházkodásra 3,6% jut, oktatásra, művelődésre pedig 4,4%. Tartós javak vásárlására átlagosan 1,4%-ot fordítanak az összes személyes kiadásokból.

Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban

A létminimumértékek gyakorlati felhasználásának előfeltétele, hogy különböző nagyságú, típusú háztartásokra differenciáltak legyenek. A háztartásonként átlagosan 146 ezer Ft nem lehet egyaránt érvényes egy kis és egy nagy létszámú háztartásra, de ugyanúgy a fejenkénti 63,6 ezer Ft-os átlagérték sem. A differenciáláshoz a nemzetközi statisztikai gyakorlatot szem előtt tartva fogyasztási-siegység-kulcsokon (ún. ekvivalenciaskálán) alapuló számítást használunk.

A számítás lényege, hogy a háztartás első felnőtt személyét egy fogyasztási egységnek tekintve a háztartás többi személye egynél kisebb egységet képvisel, hiszen a háztartásnak számos olyan kiadása van, ami nem függ a háztartástagok számától, vagy ha van is összefüggés, az nem lineáris. Fogyasztási szükségletének megfelelően az aktív korúnál valamivel kisebb egységet képvisel a kisgyermek és az idős személy. Mindezek alapján a háztartás nagysága – a fogyasztás szemszögéből – jellemezhető a fogyasztási egységek számával.

2. tábla

A KSH létminimum-számításának fogyasztási egység-kulcsszámjai
(ekvivalenciaskála)

Aktív korúak háztartásai esetében		Nyugdíjas korúak háztartásai esetében	
Első felnőtt családtag	1,00	Első felnőtt családtag	0,90
Többi felnőtt családtag	0,75	További személy	0,65
Első (0–14 éves) gyermek	0,65		
Második (0–14 éves) gyermek	0,50		
Harmadik és minden további (0–14 éves) gyermek	0,40		

E kulcsszámokat alkalmazva az egy aktív korú személyből álló háztartás 1,00, az egy aktív korú személyből és egy gyermekből álló 1,65, a két aktív korú személyből és két gyermekből álló négy-személyes háztartás 2,90 fogyasztási egységnek felel meg ($1,00 + 0,65 = 1,65$; illetve $1,00 + 0,75 + 0,65 + 0,50 = 2,90$).

Az 1741 háztartásból álló sokaság – a létminimum-számítás háztartásállománya – 963 ezer fogyasztási egységet képviselt, ennek az adatnak és a háztartások előbb idézett havi 75 milliárd 828 millió Ft-os kiadási összegének egybevetéséből következően hányadosként adódott az átlagos érték. **2010-ben a létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 78 736 Ft volt.**

3. tábla

Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban, 2010

Háztartástípus	Egy háztartásra		Egy főre		Létmini- mum/ élelmiszer- arány	Fogyasztási egységek száma
	számított havi érték, Ft					
	összesen	ebből: élelmiszer	összesen	ebből: élelmiszer		
Aktív korúak háztartásai						
1 felnőtt	78 736	21 375	78 736	21 375	3,68	1,00
1 felnőtt 1 gyermekkel	129 914	38 005	64 957	19 003	3,42	1,65
1 felnőtt 2 gyermekkel	169 282	54 635	56 427	18 212	3,10	2,15
2 felnőtt	137 788	42 750	68 894	21 375	3,22	1,75
2 felnőtt 1 gyermekkel	188 966	59 380	62 989	19 793	3,18	2,40
2 felnőtt 2 gyermekkel	228 334	76 010	57 084	19 003	3,00	2,90
2 felnőtt 3 gyermekkel	259 829	92 640	51 966	18 528	2,80	3,30
2 felnőtt 4 gyermekkel	291 323	109 270	48 554	18 212	2,67	3,70
3 felnőtt	196 840	64 125	65 613	21 375	3,07	2,50
3 felnőtt 1 gyermekkel	248 018	80 755	62 005	20 189	3,07	3,15
3 felnőtt 2 gyermekkel	287 386	97 385	57 477	19 477	2,95	3,65
3 felnőtt 3 gyermekkel	318 881	114 015	53 147	19 003	2,80	4,05
3 felnőtt 4 gyermekkel	350 375	130 645	50 054	18 664	2,68	4,45
Nyugdíjas korúak háztartásai						
1 személy	70 862	18 853	70 862	18 853	3,76	0,90
2 személy	122 041	37 706	61 021	18 853	3,24	1,55
3 személy	173 219	56 559	57 740	18 853	3,06	2,20

A háztartástípusonkénti létminimum-értékeket a fogyasztási egységek háztartástípusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A tipikusnak tekinthető, két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke $2,90 \times 78\,736\text{ Ft} = 228\,334\text{ Ft}$ -nak felelt meg. E háztartásban az egy főre jutó átlagos létmini-

mumérték 57 084 Ft volt. A különböző háztartástípusokra érvényes egy főre számított értékek 2010-ben a 64 ezer Ft-os átlag körül, a 48 ezer és 79 ezer Ft közötti sávban szóródtak.

Az 1–2 személyes háztartások egy főre jutó értékei az átlagosnál nagyobbak, míg a többszemélyesekre kisebb értékek jellemzőek. Ez abból következik, hogy az utóbbiak esetében a rugalmatlan kiadások több személyre oszlanak meg, továbbá, hogy a kisgyermekesek fogyasztása – globális összegét tekintve – a felnőttekénél kevesebb. Az egyes háztartásokban a létminimumérték és élelmiszer-normatíva hányados 2,67–3,76 között mozog. A legmagasabb értékek az egyszemélyes háztartásokra, a legalacsonyabbak az 5 fő felettiekre jellemzőek.

A jelenlegi számítási módszer egyik sajátossága, hogy az eredményekben bizonyos tompított-sággal megjelenik az életszínvonal változásának hatása is. Miközben az élelmiszer-normatíva fix, az élelmiszeren kívüli értékösszegre hatással van az életszínvonal alakulása. Csökkenő életszínvonal mellett a létminimumérték/élelmiszer-normatíva hányados csökken, az életszínvonal javulása mellett pedig növekszik, hiszen a változatlan normatíva szerinti élelmiszer-fogyasztók többet tudnak költeni egyéb szükségleteikre. 2009 és 2010 között valamennyi háztartástípusban csökkent ez az arány.

4. tábla

A létminimumértékek idősora

(Ft/hó)

Háztartástípusok	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Egy háztartásra számítva									
Aktív korúak háztartásai									
1 felnőtt	7 053	16 435	34 475	56 408	60 128	66 271	71 736	75 024	78 736
1 felnőtt 1 gyermekkel	10 977	27 118	56 884	93 073	99 211	109 347	118 364	123 790	129 914
1 felnőtt 2 gyermekkel	14 849	35 335	74 121	121 277	129 275	142 483	154 232	161 302	169 282
2 aktív korú felnőtt	12 509	28 761	60 331	98 714	105 224	115 974	125 538	131 292	137 788
2 felnőtt 1 gyermekkel	16 618	39 444	82 740	135 379	144 307	159 050	172 166	180 058	188 966
2 felnőtt 2 gyermekkel	20 296	47 662	99 978	163 583	174 371	192 186	208 034	217 570	228 334
2 felnőtt 3 gyermekkel	23 048	54 236	113 768	186 146	198 422	218 694	236 729	247 579	259 829
2 felnőtt 4 gyermekkel	25 535	60 810	127 558	208 710	222 474	245 203	265 423	277 589	291 323
3 aktív korú felnőtt	18 151	41 088	86 188	141 020	150 320	165 678	179 340	187 560	196 840
3 felnőtt 1 gyermekkel	22 065	51 770	108 596	177 685	189 403	208 754	225 968	236 326	248 018
3 felnőtt 2 gyermekkel	25 443	59 988	125 834	205 889	219 467	241 889	261 836	273 838	287 386
3 felnőtt 3 gyermekkel	27 929	66 562	139 624	228 452	243 518	268 398	290 531	303 847	318 881
3 felnőtt 4 gyermekkel	30 416	73 136	153 414	251 016	267 570	294 906	319 225	333 857	350 375
Nyugdíjas korúak háztartásai									
Egytagú	4 998	14 792	31 028	50 767	54 115	59 644	64 562	67 522	70 862
Kéttagú	8 766	25 474	53 436	87 432	93 198	102 720	111 191	116 287	122 041
Háromtagú	12 790	36 157	75 845	124 098	132 282	145 796	157 819	165 053	173 219
Egy főre számítva									
Aktív korúak háztartásai									
1 felnőtt	7 053	16 435	34 475	56 408	60 128	66 271	71 736	75 024	78 736
1 felnőtt 1 gyermekkel	5 489	13 559	28 442	46 537	49 605	54 674	59 182	61 895	64 957
1 felnőtt 2 gyermekkel	4 950	11 778	24 707	40 426	43 092	47 494	51 411	53 767	56 427
2 aktív korú felnőtt	6 255	14 381	30 166	49 357	52 612	57 987	62 769	65 646	68 894
2 felnőtt 1 gyermekkel	5 539	13 148	27 580	45 126	48 102	53 017	57 389	60 019	62 989
2 felnőtt 2 gyermekkel	5 074	11 915	24 994	40 896	43 593	48 047	52 008	54 392	57 084
2 felnőtt 3 gyermekkel	4 610	10 847	22 754	37 229	39 684	43 739	47 346	49 516	51 966
2 felnőtt 4 gyermekkel	4 256	10 135	21 260	34 785	37 079	40 867	44 237	46 265	48 554
3 aktív korú felnőtt	6 050	13 696	28 729	47 007	50 107	55 226	59 780	62 520	65 613
3 felnőtt 1 gyermekkel	5 516	12 943	27 149	44 421	47 351	52 189	56 492	59 081	62 005
3 felnőtt 2 gyermekkel	5 089	11 998	25 167	41 178	43 893	48 378	52 367	54 768	57 477
3 felnőtt 3 gyermekkel	4 655	11 094	23 271	38 075	40 586	44 733	48 422	50 641	53 147
3 felnőtt 4 gyermekkel	4 345	10 448	21 916	35 859	38 224	42 129	45 604	47 694	50 054
Nyugdíjas korúak háztartásai									
Egytagú	4 998	14 792	31 028	50 767	54 115	59 644	64 562	67 522	70 862
Kéttagú	4 383	12 737	26 718	43 716	46 599	51 360	55 595	58 143	61 021
Háromtagú	4 264	12 052	25 282	41 366	44 094	48 599	52 606	55 018	57 740

Jelmagyarázat

- = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.

Elérhetőségek:

Felelős szerkesztő: Janák Katalin főosztályvezető

További információ: Grábics Ágnes

Telefon: (+36-1) 345-6427, e-mail: agnes.grabics@ksh.hu

[Információs szolgálat](#), telefon: (+36-1) 345-6789, fax: (+36-1) 345-6788